

Μνήμων

Τόμ. 6 (1977)

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΜΝΗΜΩΝ

Τ Ο Μ Ο Σ Ε Κ Τ Ο Σ

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΑΚΗ - ΛΟΥΚΟΥ : Οί ταραχές στη Σύρα τον 'Απρίλιο του 1830 • ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ : 'Η οικονομική κρίση και ή 'Επανάσταση του 1821 • ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΔΗΣ : Πάθη των άφώνων συμφώνων στα νεοελληνικά ιδιώματα • ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ : 'Η στρατιωτική και ή πολιτική κρίση στην 'Ελλάδα τον 'Απρίλιο του 1941 • ΕΛΕΝΗ ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗ - ΤΣΟΥΓΚΑΡΑΚΗ : 'Ανέκδοτες έπιστολές του Μ. Οικονόμου και του Θ. Φαρμακίδη (Μάρτ. - Μάιος 1827) • ΑΝΤΖΕΛΑ ΛΑΜΠΗΡΗ : 'Ο Σπ. Τρικούπης εισηγείται στον 'Όθωνα την παραχώρηση συντάγματος (1835) • ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΤΟΥ ΙΩ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ • ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ 1975.

Α Θ Η Ν Α

1 9 7 6 - 1 9 7 7

ΟΙ ΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΗ ΣΥΡΑ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 1830

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΑΚΗ - ΛΟΥΚΟΥ

doi: [10.12681/mnimon.169](https://doi.org/10.12681/mnimon.169)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΑΚΗ - ΛΟΥΚΟΥ Δ. (1977). ΟΙ ΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΗ ΣΥΡΑ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 1830. *Μνήμων*, 6, 1-15.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.169>

ΟΙ ΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΗ ΣΥΡΑ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 1830 *

Οι ταραχές που ξέσπασαν στη Σύρα τον 'Απρίλιο 1830 είναι στις γενικές τους γραμμές γνωστές.¹ Ωστόσο, ένας φάκελος της Γραμματείας Δικαίου από τα ΓΑΚ², που περιέχει τις δικαστικές ανακρίσεις και άλλα έγγραφα για τα γεγονότα αυτά, συμπληρώνει την εικόνα που έχουμε και δίνει τη δυνατότητα για νέα έρμηνεία τους.

Στις 9 'Απριλίου 1830, ημέρα Τετάρτη, ο 'Εκτακτος 'Επίτροπος Βορειών Κυκλάδων Νικ. Καλλέργης, που είχε την έδρα του στη Σύρα, γνωστοποίησε στους δημογέροντες της 'Ερμούπολης και σε μερικούς από τους εμπόρους το περιεχόμενο τριών νομοσχεδίων. Τα νομοσχέδια αυτά αφορούσαν τα θαλασσοδάνεια και την οργάνωση των μεσιτών και των εμπόρων. Οι μεσίτες θα αποτελούσαν χωριστή κατηγορία από τους εμπόρους, οι οποίοι θα διαιρούνταν σε δύο κατηγορίες. Άλλες διατάξεις των νομοσχεδίων υποχρέωναν, για λόγους φορολογικούς, όσους ασχολούνταν με το εξωτερικό εμπόριο να το δηλώσουν στις αρχές και καθόριζαν τις υποχρεώσεις εκείνων που ασχολούνταν με το έσωτερικό εμπόριο.³ Τα νομοσχέδια συνόδευε έγγραφο της Γραμματείας Δικαιοσύνης που επιχειρούσε διευκρίνησή τους. Τόσο η δημογεροντία όσο και οι παριστάμενοι έμποροι ζήτησαν από τον Καλλέργη προθεσμία για να υποβάλουν μερικές έγγραφες παρατηρήσεις⁴.

* Όλες οι χρονολογίες δίνονται σύμφωνα με το παλιό ημερολόγιο.

1. *Γενική 'Εφημερίς της 'Ελλάδος*, αρ. 33, 30 'Απρ. 1830· Fr. Thiersch, 'Η 'Ελλάδα του Καποδίστρια, μετάφρ. Α. Σπήλιου (από τα γαλλικά), τόμ. Β', 'Αθήνα 1972, σ. 78 - 84· Τιμολέων 'Αμπελάς, 'Ιστορία της νήσου Σύρου από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ' ημάς, 'Ερμούπολη 1874, σ. 612 - 622.

2. Γενικά 'Αρχεία του Κράτους, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77.

3. 'Αμπελάς, δ.π., σ. 613· «'Εξέταση» Μιχαήλ Θεοδώρου, 25 'Απρ. 1830 : ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77. 'Ο Thiersch (δ.π., Β' σ. 80 - 81) αναφέρει ότι οι έμποροι θα διαιρούνταν σε τρεις κατηγορίες.

4. Ν. Καλλέργης (Σύρα) πρὸς 'Ιω. Καποδίστρια, αρ. 6315, 12 'Απρ. 1830 : ΓΑΚ, Συλλογή Βλαχογιάννη, φάκ. 292 (βλ. παράρτημα εγγράφων, αρ. 1).

Ἡ εἶδηση γιὰ τὰ νομοσχέδια γρήγορα διαδόθηκε σ' ὅλη τὴν πόλη κι ἄρχισαν οἱ ψιθυρισμοὶ καὶ τὰ σχόλια γιὰ τὸ περιεχόμενό τους. Πολλοὶ υπέθεσαν ὅτι ἡ Κυβέρνηση, ὕστερα ἀπὸ ὑποδείξεις ὀρισμένων μεγαλεμπόρων, προσπαθοῦσε νὰ περιορίσει τὸ ἐμπόριο καὶ νὰ ἀναθέσει σὲ λίγους ἐμπορικοὺς οἴκους τὸ μονοπώλιο βασικῶν προϊόντων, ὅπως τῶν σιτηρῶν⁵. Ἡ ἀνησυχία συνεχίστηκε παρὰ τὶς διαβεβαιώσεις τῆς δημογεροντίας ὅτι ἄλλο ἦταν τὸ πνεῦμα τῶν νομοσχεδίων. Μπρὸς στίς διογκούμενες ὑποψίες τοῦ λαοῦ ὁ Ν. Καλλέργης διέταξε τοὺς δημογέροντες νὰ προσκαλέσουν τὸ Σάββατο ἓνα τμήμα τῶν πολιτῶν καὶ νὰ τοὺς γνωστοποιήσουν τὰ νομοσχέδια⁶.

Τὸ πρωῖ τοῦ Σαββάτου 12 Ἀπριλίου καὶ ἐνῶ ὁ κήρυκας καλοῦσε τοὺς ἐνδιαφερομένους νὰ μεταβοῦν στὴ δημογεροντία γιὰ νὰ πληροφορηθοῦν τὸ περιεχόμενο τῶν νομοσχεδίων, ἄρχισαν νὰ χτυποῦν οἱ καμπάνες τῆς μητρόπολης. Στὸ ἄκουσμά τους οἱ Ἑρμουπολίτες ἔκλεισαν τὰ μαγαζιά τους καὶ ἔτρεξαν στὴν ἐκκλησία⁷. Ἡ ἀπόπειρα τοῦ φρουράρχου Μανόλη Γαρουφαλιᾶ νὰ τοὺς ἐμποδίσει δὲν καρποφόρησε⁸.

Στὸ μεταξύ, ὁ Ἐκτακτος Ἐπίτροπος, μὴ γνωρίζοντας τί ἀκριβῶς συνέβαινε, ἔστειλε στὴ μητρόπολη τοὺς δημογέροντες μαζί μὲ τὸ γραμματέα του Γεώργιο Δ. Οἰκονομίδη. Ὁ τελευταῖος εἶχε πάνω του τὰ νομοσχέδια. Ὅταν ἔφτασαν στὴν ἐκκλησία, εἶδαν πλῆθος Ἑρμουπολίτες νὰ ζητοῦν νὰ μάθουν τὸ περιεχόμενο τῶν νομοσχεδίων. Ὁ γραμματέας προσπάθησε νὰ τοὺς καθησυχάσει λέγοντας ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἐπιδιώκει τὸ συμφέρον τους καὶ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου. Συγχρόνως, τοὺς κάλεσε νὰ στείλουν δύο ἢ τρεῖς ἀντιπροσώπους των στὸ Ν. Καλλέργη γιὰ νὰ ἐνημερωθοῦν σχετικά. Οἱ συγκεντρωμένοι μὲ τὸ στόμα τοῦ Λουκᾶ Κατινάκη, ἐμπόρου καὶ παράγοντα τῆς ἀντιπολίτευσης, ἀπαίτησαν νὰ διαβαστοῦν τὰ ἔγγραφα μπροστά τους. Ὁ γραμματέας ἀναγκάστηκε νὰ ὑποχωρήσει. Ἀνέβηκε στὸν ἄμβωνα καὶ ἄρχισε νὰ διαβάζει τὰ ἔγγραφα. Τὸ ἀκροατήριό ἄκουγε μὲ δυσπιστία. Συχνὰ ἡ ἀνάγνωση διακοπτόταν ἀπὸ τὶς ἀντιρρήσεις τῶν παρευρισκομένων. Τελικὰ ὁ Κατινάκης ἄρπαξε τὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ γραμματέα καὶ ἄρχισε νὰ τὰ διαβάζει ὁ ἴδιος

5. Ὁ.π. Βλ. καὶ *Γεν. Ἐφημερίς*, ἀρ. 33, 30 Ἀπρ. 1830· Ἰω. Καποδίστριας (Ναύπλιο) πρὸς Νικ. Σπηλιάδη, 20 Ἀπρ. 1830· Γενικὴ Γραμματεία, φάκ. 237 (βλ. παράρτημα, ἀρ. 3).

6. Δημογεροντία Ἑρμουπόλεως πρὸς Ν. Καλλέργη, ἀρ. 3928, 14 Ἀπρ. 1830· ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77 (βλ. παράρτημα, ἀρ. 2).

7. Ὁ.π.

8. Μ. Γαρουφαλιᾶς πρὸς Ν. Καλλέργη, 14 Ἀπρ. 1830· ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77.

έπεξηγώντας τα συγχρόνως⁹. Ἡ ἔξαψη τοῦ πλήθους κορυφώθηκε ὅταν ὁ Κατινάκης διάβασε καὶ μία παράγραφο σχετικὰ μὲ τὸν περιορισμὸ τοῦ ἐμπορίου, τὴν ὁποία, ὅπως ἀναφερόταν, εἶχε κάποιος προτείνει ἀλλὰ ἡ Κυβέρνηση δὲν τὴν εἶχε δεχθεῖ. Τὸ πλῆθος ζήτησε νὰ κατονομάσει ὁ γραμματέας τὸ πρόσωπο ποῦ ὑπαινισσόταν ἢ παραπάνω παράγραφος. Αὐτὸς δήλωσε ἄγνοια. Μερικοὶ κινήθηκαν ἀπειλητικὰ ἐναντίον του. Ἄλλοι ἄρχισαν νὰ τὸν ψάχνουν γιὰ νὰ βροῦν κι ἄλλα ἔγγραφα. Ἀκούγονταν φωνὲς καὶ συνθήματα ὅπως «*Σκλάβους Ρώσους δὲν μᾶς κάμνετε*», βρισιὲς κατὰ τῆς Κυβέρνησης καὶ τῶν ὀργάνων τῆς, ἐνῶ ἡ λέξη «*δῆμος*» ἐπαναλαμβάνόταν συνεχῶς ἀπὸ τοὺς ρήτορες: «*Ἀκουσον δῆμε*», «*τοὺς γνωρίζει ὁ δῆμος λαὸς*» κ.ἄ.¹⁰. Στὴν κρίσιμη στιγμή γιὰ τὸ γραμματέα ἔφτασε ὁ φρούραρχος καί, ἀφοῦ τὸν ἀπέσπασε ἀπὸ τὰ χέρια του, τὸν ἔκρυψε στὸ ἱερό.

Παράλληλα, τμῆμα τοῦ λαοῦ κινήθηκε γιὰ νὰ κάψει τὰ σπίτια τῶν μεγαλεμπόρων Α. Δούμα, Α. Νίκα καὶ Π. Γεραλόπουλου, ποῦ τοὺς ὑποπευόταν γιὰ ὑποκινητὲς τῶν νομοσχεδίων. Ὁ φρούραρχος ὅμως, ποῦ μὲ ἐντολὴ τοῦ Ν. Καλλέργη εἶχε αὐξήσει τὴ φρουρά του μὲ ἄμεση στρατολόγηση «*οὐδέτερων*» πολιτῶν καὶ εἶχε ἐνισχυθεῖ καὶ μὲ 30 ἄνδρες ἀπὸ δύο κυβερνητικὰ πλοῖα, ἐμπόδισε τὸν ἐμπρησμὸ καὶ σὲ μικρὸ διάστημα ἐπέβαλε τὴν τάξη¹¹. Φοβούμενος ὑποτροπὴ ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος κάλεσε τὸ μοίραρχο Σαχίνη νὰ σπεύσει μὲ τὰ πλοῖα του στὴν Ἐρμούπολη, ἐνημέρωσε τὴν Κυβέρνηση καὶ ζήτησε τὴν ἀποστολὴ 150 τακτικῶν στρατιωτῶν καὶ ἐνὸς ἑκτακτοῦ ἀπεσταλμένου γιὰ νὰ ἐρευνήσει «*νομικῶς*» τὰ συμβάντα¹².

Ὁ Κυβερνήτης, μπρὸς στὸν κίνδυνο νὰ χάσει τὸν ἔλεγχο τοῦ νησιοῦ ποῦ τροφοδοτοῦσε τὸ δημόσιο ταμεῖο μὲ τὰ περισσότερα ἔσοδα, ἔσπευσε ὁ ἴδιος νὰ ἀντιμετωπίσει τὴν κατάσταση. Φοβόταν, ἐξἄλλου, ὅτι ἡ παράταση τῆς ἀναταραχῆς στὴ Σύρα θὰ τὸν ἐξέθετε ἀπέναντι στὸ Γάλλο βασιλιά, ποῦ ἐμφανίζόταν προστάτης τῶν καθολικῶν κατοίκων. Ἦθελε νὰ ἀποφύγει ὅ,τι ἀκριβῶς ἐπιδίωκαν νὰ ἐμφανίσουν οἱ ἀντίπαλοί του, ὅτι δὲν ἦταν ἱκανὸς νὰ διατηρήσει τὴν τάξη στὴν Ἑλλάδα.

9. Γεώργιος Οἰκονομίδης (Σύρα) πρὸς Ν. Καλλέργη, 12 Ἄπρ. 1830 : Γ Α Κ, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77.

10. Ὁ.π. Πρβλ. «*Εξέταση*» Λουκά Κατινάκη καὶ «*Εξέταση*» Μιχαὴλ Θεοδώρου, 25 Ἄπρ. 1830 : Γ Α Κ, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77.

11. Μ. Γαρουφαλῆς πρὸς Ν. Καλλέργη, 14 Ἄπρ. 1830 : Γ Α Κ, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77.

12. Ν. Καλλέργης (Σύρα) πρὸς Ἰω. Καποδίστρια, ἀρ. 6315, 12 Ἄπρ. 1830 : Γ Α Κ, Συλλ. Βλαχ., φάκ. 292.

Στις 17 Ἀπριλίου ὁ Καποδίστριας ἔφτασε στήν Ἑρμούπολη, ὅπου τὸν δέχτηκαν μὲ φανερὴ ψυχρότητα. Διέταξε τὸν Ἐκτακτὸ Ἐπίτροπο νὰ συλλάβει τοὺς πρωταίτιους τῶν γεγονότων¹³ καὶ κάλεσε τὸ Πρωτόκλητο Δικαστήριον Βορείων Κυκλάδων νὰ μεταβεῖ προσωρινὰ ἀπὸ τὴ Μύκονο, ὅπου ἦταν ἡ ἔδρα του, στὴ Σύρα γιὰ νὰ διεξαγάγει τὶς ἀνακρίσεις¹⁴. Ἡ ἀνάκριση χαρακτήρισε τὸ γεγονὸς «προβιβαστικὴ ἀνταρσία» καὶ τελικά, ὕστερα ἀπὸ ποικίλες ἐκτιμήσεις, καταλόγισε εὐθύνες σὲ 13 ἄτομα : δύο θεωρήθηκαν πρωταίτιοι (Λουκάς Κατινάκης, Κοσμάς Γανοχωρίτης Πηλείαδης) καὶ ἔντεκα «συμπράκτορες»¹⁵.

Ἡ ἀντίδραση τῶν Ἑρμουπολιτῶν στὰ κυβερνητικὰ νομοσχέδια ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς συσσωρευμένης δυσἀρέσκειας γιὰ τὴν πολιτικὴ τοῦ Ἰω. Καποδίστρια στὸν οικονομικὸ τομέα κυρίως ἀλλὰ καὶ στὰ γενικότερα προβλήματα τοῦ νέου κράτους. Ἡ Ἑρμούπολη, ποὺ ἰδρύθηκε τὸ 1822 ἀπὸ πρόσφυγες Χιῶτες, Κασιῶτες, Ψαριανούς, Σμυρναίους, Κυδωνιάτες καὶ ἄλλους, ἀναπτύχθηκε γρήγορα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Ἐπανάστασης. Οἱ λόγοι ὑπῆρξαν διάφοροι : ἡ οὐδετερότητα τῶν κατοίκων τῆς στὴ διάρκεια τοῦ Ἀγῶνα ἢ ἀσφάλεια ποὺ παρείχε στὸ νησί ὁ γαλλικὸς στόλος, ποὺ προστάτευε τοὺς καθολικοὺς κατοίκους του ἢ γεωγραφικὴ θέση τοῦ νησιοῦ ἢ ἐμπορικὴ πείρα τῶν προσφύγων κ.ἄ. Πρὶν τὸ 1828 οἱ ἐλληνικὲς Κυβερνήσεις δὲν εἶχαν τὴ δυνατότητα ἄμεσου ἐλέγχου τοῦ νησιοῦ· περιορίζονταν νὰ εἰσπράττουν τὶς εἰσφορὲς τῶν Ἑρμουπολιτῶν στὸν Ἀγῶνα, οἱ ὁποῖες δὲν ἦταν εὐκαταφρόνητες¹⁶, ἐνῶ δὲν μπορούσαν νὰ ἀντιδρᾶσουν στὸν πλουτισμὸ τῶν ἐμπόρων ἀπὸ τὴν κλεπταποδοχὴ τῶν πειρατικῶν λειῶν ἢ τὴν ἄσκηση λαθρεμπορίου¹⁷. Ὁ Καποδίστριας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ πέτυχε νὰ καταστείλει τὴν πειρατεία καὶ νὰ ἐπιβάλλει τὴν τάξη στὴ χώρα. Μὲ τὸ διορισμὸ προσωρινῶν διοικητῶν καὶ ἑκτακτῶν ἐπιτρόπων στίς ἐπαρχίες προσπάθησε νὰ καταστήσει ἀποτελεσματικὸ τὸν ἔλεγχο τῆς κεν-

13. Ἰω. Καποδίστριας (Σύρα) πρὸς Ν. Καλλέργη, 17 Ἀπρ. 1830 : Γ Α Κ, Γραμ. Δικαίου, φάκ. 77.

14. Ἰω. Καποδίστριας (Σύρα) πρὸς Πρόεδρο Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Βορείων Κυκλάδων, 17 Ἀπρ. 1830 : Γ Α Κ, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77.

15. Ἰω. Ν. Κούζοβικ (Μύκονος) πρὸς τὸ «Πρωτόκλητον Δικαστήριον τῶν Βορείων Κυκλάδων ὡς Ἐγκληματικόν», ἀρ. 302, 18 Ἀβγ. 1830 : Γ Α Κ, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77.

16. Ἀμπελᾶς, ὁ.π., σ. 602. Βλ. καὶ Ἀνδρέας Θ. Δρακάκης, Ἡ ἐντελῶς ἄγνωστη ἀλλὰ πολλαπλὴ καὶ τεράστια συμβολὴ τῆς Σύρου. Ὁ Οἰκονομικὸς Ταχυδρόμος 46 τχ. 950 (6 Ἰουλ. 1972) 19, 24.

17. Δέσποινα Θεμελεῆ-Κατηφόρη, Ἡ διώξις τῆς πειρατείας καὶ τὸ Θαλάσσιον Δικαστήριον κατὰ τὴν πρώτην Καποδιστριακὴν περίοδον (1828 - 1829), τχ. 1, Ἀθήνα 1973, σ. 40.

τρικῆς ἐξουσίας. Παράλληλα, σταθεροποίησε τὶς τιμὲς τῶν νομισμάτων ποὺ κυκλοφοροῦσαν, καθόρισε τοὺς δασμοὺς ποὺ θὰ εἰσπράττονταν στὰ εἰσαγόμενα καὶ ἐξαγόμενα προϊόντα, ὀργάνωσε τὴν ὑγειονομικὴ ὑπηρεσία κ.ἄ.

Ἔοσα μέτρα ἀπέβλεπαν στὴν ἐξασφάλιση τῆς τάξης καὶ τὴν ὁμαλὴ διεξαγωγὴ τοῦ ἐμπορίου βρῆκαν σύμφωνους τοὺς περισσότερους ἐμπόρους τῆς Σύρας, γιατί ἀντιλαμβάνονταν ὅτι μόνο ἔτσι θὰ κατοχυρώνονταν μακροπρόθεσμα τὰ συμφέροντά τους. Οἱ πρῶτες ἀντιδράσεις ἦλθαν ὅταν ὁ Κυβερνήτης θέλησε νὰ ἀσκήσει παρεμβατικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ. Ἔντονη δυσἀρέσκεια, ἐξάλλου, προκάλεσαν τὰ κυβερνητικὰ μέτρα κατὰ τῆς δημογεροντίας τῶν Χίων, ποὺ ἀποτελοῦσαν σημαντικὸ τμῆμα τοῦ πληθυσμοῦ¹⁸. Ὁ Καποδίστριας ἀρνήθηκε νὰ θεωρήσει ὡς ἔθνικὰ τὰ χρέη ἀπὸ τὴν ἀτυχῆ ἐκστρατεία γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Χίου τὸ 1827 - 1828. Πιεζόμενος ἀπὸ τοὺς δανειστὲς παρέπεμψε τὴν ὑπόθεση στὸ δικαστήριο, ποὺ ἀποφάσισε τὴν προφυλάκιση τῶν δημογερόντων¹⁹. Οἱ δυσἀρέσκειες αὐξήθηκαν ἀπὸ τὴν προσπάθεια τῆς Κυβέρνησης νὰ κατευθύνει μὲ δικούς της ἀνθρώπους τὸ ἐμποροδικεῖο τῆς Σύρας, τὸ μοναδικὸ σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ στὸ διορισμὸ τῶν δασμοτελωνῶν δὲν τηρήθηκε πάντοτε ἀμεροληψία. Ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος, ἐπενέβη γιὰ νὰ ἐξασφαλίσαι τὴν ἐκλογὴ κυβερνητικῶν πληρεξουσίων γιὰ τὴ Δ' Ἐθνοσυνέλευση καὶ στὴ θέση τῆς ἐκλεγμένης δημογεροντίας, ποὺ ἐξαναγκάστηκε σὲ παραιτήση, διόρισε νέα, χωρὶς ἐκλογές²⁰.

Στὶς αὐθαίρεσες αὐτὲς ἦταν φυσικὸ νὰ ἀντιδρῶν ἐντονώτερα τὰ ἀστικὰ στοιχεῖα τῆς Ἐρμούπολης ποὺ διατηροῦσαν ποικίλους δεσμοὺς μὲ τὴ Δύση. Οἱ κατακτήσεις τῆς ἀστικῆς τάξης στὴ Γαλλία καὶ ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χῶρες, ἡ νέα ἰδεολογία καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ διαφωτισμοῦ ἀσκούσαν ἔντονες ἐπιδράσεις καὶ παρορμοῦσαν σὲ παρόμοιες κατακτήσεις. Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ Λουκᾶς Κατινάκης, ποὺ πρωτοστάτησε στὰ γεγονότα, εἶχε χρηματίσει τὸ 1818 ἰδιαιτέρως γραμματέας τοῦ Κοραῆ καὶ εἶχε μάλιστα βαφτίσει ἓνα καράβι του καὶ ἓνα παιδί του μὲ τὸ ὄνομα τοῦ κορυφαίου διδασκάλου τοῦ γένους²¹. Ἡ στάση τοῦ Κατινάκη ἀπέναντι στὸν Καποδίστρια θὰ ἐπηρεάστηκε ἀσφαλῶς ἀπὸ τὴν ἀπόφαση τοῦ Κοραῆ νὰ

18. Κατὰ τὸν Ἀμπελά (δ.π., σ. 600 - 601) ἀπὸ τοὺς 15.000 περίπου κατοίκους τῆς Ἐρμούπολης τὸ 1828 οἱ 4.500 ἦταν Χιώτες.

19. Ἀμπελάς, δ.π., σ. 610 - 612· Λουκᾶς Ράλλης, Ἰδιόγραφοι ἀναμνήσεις καὶ ἀποκαλύψεις ἐπεισοδίων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἐκδ. Τιμολέων Ἀμπελάς, Αθήνα 1893, σ. 36.

20. Ἀμπελάς, δ.π., σ. 615.

21. Μάρκος Φρέρης, Σύρα - Καποδίστριας, ἐφημ. «Παρατηρητής» ἀρ. 34 (Σύρα 25 Νοεμ. 1976).

πολεμήσει φανερά τὸ αὐταρχικὸ καθεστῶς τοῦ Κυβερνήτη: τὸ 1830 κυκλοφορεῖ ὁ πρῶτος ἀντικαποδιστριακὸς τοῦ «λίβελλος»²².

Μὲ τὸ νομοσχέδιο γιὰ τὴ διαίρεση τῶν ἐμπορῶν κορυφώθηκε ἡ παρεμβατικὴ πολιτικὴ τοῦ Καποδίστρια στὸ ἐμπόριο. Στόχος του φαίνεται ὅτι ἦταν ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τοῦ ἐμπορίου μὲ βάση τὰ εὐρωπαϊκὰ πρότυπα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης²³. Μὲ τὰ νέα μέτρα εἶναι πιθανὸ ὅτι ἐπιδίωκε: τὴν ἀποτελεσματικὴ εἰσπραξὴ ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους τῆς πρώτης κατηγορίας τῶν δικῶν τους φόρων καὶ τῶν φόρων τῶν ἄλλων ἐμπορῶν· δικαιότερη κατανομὴ τῆς φορολογίας, ἀφοῦ οἱ φόροι θὰ ἦταν ἀνάλογοι μὲ τὴν οἰκονομικὴ δύναμη κάθε κατηγορίας ἐμπορῶν· τὴν ἐξειδίκευση τοῦ ἐμπορίου²⁴. Ἐπειδὴ τὰ μέτρα αὐτὰ ἔρχονταν σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν πρακτικὴ πού ὡς τότε εἶχε ἰσχύσει κάτω ἀπὸ καθεστῶς ἐλεύθερων οἰκονομικῶν σχέσεων, ὁ Καποδίστριας προσπάθησε νὰ ἐξασφαλίσει, μὲ τὴν ἀποστολὴ τῶν νομοσχεδίων, τὴ συγκατάθεση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐμπορῶν πρὶν τὰ δημοσιεύσει. Ἡ ἐκ τῶν προτέρων συναίνεση μερικῶν ἀπὸ τοὺς πλουσιότερους ἐμπόρους, πού εἶχαν, ὅπως φαίνεται, συντάξει τὸ σχετικὸ νομοσχέδιο²⁵, ἔδινε ἐλπίδες ὅτι θὰ ἐξασφαλιζόταν τελικὰ ἡ συναίνεση καὶ τῶν ἄλλων Ἑρμουπολιτῶν.

Ἄν οἱ δομὲς τοῦ καθεστώτος Καποδίστρια δὲν ἦταν αὐταρχικὲς, ἡ δυσaráεσκεια γιὰ τὸ περιεχόμενον τῶν νομοσχεδίων θὰ εἶχε ἐκφραστεῖ διαφορετικὰ. Ἡ ἔλλειψη ἐλεύθερου τύπου στέρησε τοὺς Ἑρμουπολίτες ἀπὸ ἔγκυρη πληροφόρηση πάνω στὶς προθέσεις τῆς Κυβέρνησης. Παράλληλα, ἡ διαδικασία πού ἀκολούθησε ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος γιὰ τὴν ἐνημέρωσή τους αὐξήσε ἀντὶ νὰ περιορίσει τὶς ἀνησυχίες τους: τὰ νομοσχέδια τὰ ἀνακοίνωσε μόνο στοὺς «ἐμπειροτέρους καὶ σεβασμιωτέρους τῶν ἐμπορῶν»²⁶. Οἱ μεσαῖοι ἔμποροι καὶ οἱ μικρέμποροι, πού ἀποτελοῦσαν τὴν πλειοψηφία τῆς ἀστικῆς τάξης στὴν Ἑρμούπολη²⁷, εἶδαν στὴν ἐνέργεια αὐτὴ μιὰ ἀκόμα ἐνδειξὴ ὅτι ἀλήθευαν οἱ φήμες σύμφωνα μὲ τὶς ὁποῖες τὰ νομοσχέδια, μὲ τὴν πρόφαση τῆς καλύτερης ὀργάνωσης τοῦ ἐμπορίου, ἔδιναν τὸ μονοπώλιο τῶν βασικῶν εἰδῶν σ' ὀρισμένους ἐμπορικὸς οἴκους, ἔθεταν φραγμοὺς στὸ γενικὸ ἐμπόριο καὶ μὲ τὸ χωρισμὸ τῶν ἐμπορῶν σὲ

22. Ἄ π. Δ α σ κ α λ á κ η ς, Κοραῆς καὶ Καποδίστριας. Οἱ κατὰ τοῦ Κυβερνήτου λίβελλοι, Ἀθήνα 1958.

23. Γενικὴ Ἐφημερὶς, ἀρ. 33, 30 Ἀπρ. 1830.

24. Πρβλ. Thiersch, ὁ.π., Β' σ. 80 - 81.

25. Βλ. παραπάνω, σ. 3.

26. Ν. Σ π η λ ι á δ η ς, Ἀπομνημονεύματα, ἐκδ. Κ. Διαμάντη, τόμ. ΔΙ, Ἀθήνα 1970, σ. 175.

27. Thiersch, ὁ.π., Β' σ. 83.

τάξεις υπέτασαν τοὺς φτωχότερους ἐμπόρους στὴ θέληση τῶν πλουσιότερων²⁸. Ἰδιαίτερα, μὲ τὸν ἀπειλούμενο περιορισμὸ τοῦ ἐμπορίου νόμισαν ὅτι κινδύνευε ἡ οἰκονομικὴ τους ὑπαρξή. Ἦταν ἐπόμενο ἡ ἀντίδραση νὰ προέλθει ἀπ' αὐτοὺς ποὺ φαινόταν ὅτι πλήττονταν ἄμεσα. Πράγματι, οἱ ἀνακρίσεις τοῦ Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Βορείων Κυκλάδων ἀποδείχνουν ὅτι στὰ γεγονότα τοῦ Ἀπριλίου 1830 πρωτοστάτησαν μεσαῖοι ἔμποροι, μικρέμποροι καὶ ἐπαγγελματίες. Τὸ ἀνώτερο στρώμα τῆς ἀστικῆς τάξης παρέμεινε οὐδέτερο γιατί τὰ νομοσχέδια ἦταν εὐνοϊκὰ γι' αὐτό. Ἀντίθετα, μὲ τὴ μεσαία καὶ κατώτερη ἀστικὴ τάξη συντάχθηκαν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους κατοίκους (κουρεῖς, παπουτσηδες, ὑπηρέτες, κ.ἄ.) ποὺ οἰκονομικὰ ἐξαρτιόνταν ἢ συνδέονταν κυρίως μ' αὐτή²⁹. Ἡ διαφοροποίηση αὐτῆ τῶν συμφερόντων ἔδωσε καὶ ταξικὴ διάσταση στὴν ἐξέγερση. Ὡστόσο, ὁ βασικὸς χαρακτήρας τῆς διαμαρτυρίας ἦταν ἀντικυβερνητικὸς.

Ἡ λαϊκὴ συνέλευση ἦταν τὸ ἔσχατο πολιτικὸ μέσο ποὺ ὁ λαὸς τῆς Ἐρμούπολης διέθετε γιὰ νὰ ἐκδηλώσει τὶς ἀπόψεις του. Ἡ δημογεροντία εἶχε διοριστεῖ ἀπὸ τὸν Ἐκτακτὸ Ἐπίτροπο καὶ στὴ συνείδηση τῶν πολιτῶν δὲν ἦταν τὸ ὄργανο ποὺ τοὺς ἐκπροσωποῦσε ἀλλὰ τὸ μέσο γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Ἡ πρόσκλησή της ἐπομένως νὰ μεταβοῦν οἱ πολῖτες στὸ δημογεροντεῖο γιὰ ἐνημέρωση ἀγνοήθηκε. Μὲ τὸ χτύπημα τῆς καμπάνας δόθηκε τὸ σύνθημα: ὅλα τὰ μαγαζιά κλείστηκαν καὶ σὰν «χειμάρρος» οἱ πολῖτες κατευθύνθηκαν στὴ μητρόπολη. Τὰ συνθήματα ποὺ ἀκούστηκαν ἔδειχναν πὼς οἱ Ἐρμουπολίτες μέσα ἀπὸ τὴν υπεράσπιση τῶν συμφερόντων τοὺς εἶχαν συνειδητοποιήσει τὴν ἀντίθεσή τους πρὸς τὴν πολιτικὴ τοῦ Καποδίστρια. Ἡ ὀργή τους ξέσπασε στὸ κυβερνητικὸ ὄργανο ποὺ βρέθηκε μπροστά τους καὶ σὲ λίγο ἐναντίον τῶν μεγαλεμπόρων ποὺ θεωρήθηκαν ὑπεύθυνοι γιὰ τὴ σύνταξη τῶν νομοσχεδίων.

Ὁ Καποδίστριας χαρακτήρισε τὰ γεγονότα αὐτὰ μὲ τὴ φράση: «*Un mouvement populaire qui a tous les caractères insurrectionnels*», καὶ τὰ ἀπέδωσε στὴν ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ ἀπὸ τοὺς δημαγωγούς³⁰. Τὰ ἴδια ἐπανέλαβε ἡ κυβερνητικὴ ἐφημερίδα μὲ βαρύτερους χαρακτηρισμοὺς γιὰ τοὺς πρωταίτιους («*ἀνθρωπάκια*», «*ὄχλαγογολί*»). Ἰσχυρίστηκε μάλιστα ὅτι ὅσοι ἀπέλιψαν τὶς οἰκίες τῶν μεγαλεμπόρων ἦταν «*ταλαίπωροι τινές*» ποὺ

28. Ὁ.π., Β' σ. 80 - 81. *Γενικὴ Ἐφημερίς*, ἀρ. 33, 30 Ἀπρ. 1830: Ἰω. Καποδίστριας (Ναῦπλιο) πρὸς Ν. Σπηλιάδη, 20 Ἀπρ. 1830: Γ Α Κ, Γεν. Γραμμ., φάκ. 237.

29. Γ Α Κ, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77: καταθέσεις συλληφθέντων.

30. Ἰω. Καποδίστριας (Σύρα) πρὸς Πρόεδρο τοῦ Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Βορείων Κυκλάδων, 17 Ἀπρ. 1830: Γ Α Κ, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77,

«ὠμολόγησαν ὅτι ἔλαβον ἀνὰ τρία καὶ ἡμισυ γρόσια ἕκαστος» γιὰ νὰ τολμήσουν τὰ παραπάνω³¹. Εἶναι προφανῆς ἡ ἀπόπειρα τῆς Κυβέρνησης νὰ ἐπιρρίψει καὶ τὰ γεγονότα αὐτὰ στοὺς πολιτικούς της ἀντιπάλους. Προχωρώντας παραπέρα ἡ ἀστυνομία τῆς Σύρας θέλησε νὰ ἐνοχοποιήσει ὡς ὑποκινητὴ τῆς ἀναταραχῆς τὸ Νικόλαο Γιαγιτζή, γνωστὸ παράγοντα τῆς ἀντιπολίτευσης, ὁ ὁποῖος, ὅπως ἀποδείχθηκε, δὲ βρισκόταν στὴ μητρόπολη τὸ πρωῖ τῆς 12 Ἀπριλίου 1830³². Ἡ ἐξέγερση ὅμως τῶν Ἑρμούπολιτῶν δὲν πρέπει νὰ συνδεθεῖ μὲ συγκεκριμένο σχέδιο δράσης τῆς ἀντιπολίτευσης κατὰ τοῦ καθεστώτος Καποδίστρια. Ὡστόσο, ὁ κλονισμὸς τοῦ καθεστώτος αὐτοῦ, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐκλογή τοῦ πρίγκιπα Λεοπόλδου στὸ θρόνο τῆς Ἑλλάδας, φαίνεται ὅτι, ὅπως καὶ σ' ἄλλες περιοχὲς τῆς χώρας³³, ἔτσι καὶ στὴν Ἑρμούπολη ἐνθάρρυνε τοὺς δυσαρεστημένους σὲ τολμηρότερες ἐνέργειες.

Οἱ ἀρχὲς τῆς Σύρας, μὲ τὴν παρέμβαση τοῦ ἴδιου τοῦ Καποδίστρια, μπόρεσαν εὐκόλα νὰ ἐπιβάλουν τὴν τάξη. Ὡστόσο, ἡ Κυβέρνηση ἀναγκάστηκε νὰ ἀποσύρει τὰ νομοσχέδια. Τοὺς ἐπόμενους μῆνες θὰ βαθύνουν οἱ ἀντιθέσεις τῶν ἀστῶν τῆς Σύρας μὲ τὸν Καποδίστρια. Ἐτσι τὸ 1831 ἡ Ἑρμούπολη θὰ ταχθεῖ στὸ πλευρὸ τῶν Ὑδραίων καὶ τῶν ἄλλων ἀντικυβερνητικῶν δυνάμεων. Οἱ πόροι ἀπὸ τὰ τελωνεῖα της θὰ ἐνισχύσουν ἀποφασιστικὰ τὴν ἀντιπολίτευση.

31. *Γενικὴ Ἐφημερίς*, ἀρ. 33, 30 Ἀπρ. 1830.

32. Ἰω. Ν. Κούζοβικ (Μύκονος) πρὸς Πρωτόκλητο Δικαστήριον Βορείων Κυκλάδων, ἀρ. 302, 18 Αὐγ. 1830 : Γ Α Κ, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77.

33. Βλ. παράρτημα, ἀρ. 3.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ*

1

Ν. ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ ΠΡΟΣ ΙΩ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ¹*Ἑλληνικὴ Πολιτεία*

Αριθ. 6315 :

*Πρὸς τὴν Α.Ε. τὸν Σεβαστὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος.**Ἡ Σημερινὴ ταραχὴ καὶ ὀχλαγωγία, ἣτις Συναίβει κατὰ τὴν Ἑρμούπολιν, εἶναι τοσοῦτον δυσάρεστος καὶ δι' ἐμὲ καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν, ὅσον διότι ἔχει ὄλους τοὺς χαρακτῆρας μιᾶς Δημεγερετικῆς Ἐπαναστάσεως.**Ἴδου πόθεν ἔλαβεν ἀφορμὴν. Ἡ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματεία, μὲ διεύθυνε τρία σχέδια ψηφισμάτων, ἀφορώντα τῶν κανονισμῶν τοῦ Σώματος τῶν ἐμπόρων, τῶν Μεσιτῶν, καὶ τὰ θαλασσοδάνεια.**κατὰ τὴν πρόσκλησιν τῆς Γραμματείας ταύτης, ἐπροσκάλεσα ἀριθμὸν τινα ἐμπόρων, κατὰ τὴν 10 τοῦ παρόντος μηνός, καὶ τοὺς Δημογέροντας, διὰ νὰ τοὺς ἀναγνώσω τὰ σχέδια τῶν ψηφισμάτων καὶ νὰ λάβω τὴν γνώμην των.**Δὲν ἔγινε καμμία Συζήτησις εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ψηφισμάτων, διότι δὲν εἶχον καὶ τί νὰ Συζητήσωσιν, ἐξηγουμένου μὲ ὄλην τὴν ἀκρίβειαν τοῦ Γραμματέως τῆς Δικαιοσύνης, ὡς πρὸς τὰ σχέδια ταῦτα, ἐζήτησαν ὁμῶς νὰ καθυποβάλλουν ὑπ' ὄφιν τῆς Γραμματείας, διὰ τῆς ἐκτάκτου ἐπιτροπείας, τινὰς ἐγγράφους παρατηρήσεις.**Ἐπομένως ἄνθρωποι τῆς βας καὶ Γῆς τάξεως, οἱ ὁποῖοι δὲν διέφυγον τὴν γνώσιν τῆς ἐκτάκτου ἐπιτροπείας μετὰ τὴν πρόξιν τῆς ταραχῆς ταύτης, καὶ οἱ ὁποῖοι εὐρίσκουν τὸ Συμφερὸν των εἰς τὴν ἀταξίαν, ἐρέθισαν τὸ πλῆθος δίδοντές τους νὰ καταλάβωσιν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις, παρακινήθεισα ἀπὸ ὀλίγα τινα ἄτομα, ἐνέκρινε νὰ περιορίσῃ τὸ ἐμπόριον, καὶ νὰ Συσταθῇ ἐν εἶδος μονοπολείου εἰς ὅλα τὰ εἶδη.**Σήμερον αἴφνης ὄλος ὁ λαὸς τῆς Ἑρμουπόλεως, Συναθροίσθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς μεταμορφώσεως, ἐκτος τῶν προκριτωτέρων καὶ ἡσύχων πο-*

* Διατηρήθηκε ἡ στίξις καὶ ἡ ὀρθογραφία τῶν ἐγγράφων.

1. ΓΑΚ, Συλλ. Βλαχ., φάκ. 292, πρωτότυπο.

λιτών, και ήρχισαν να κτηπώσιν τους Κώδωνας ζητούντες Συνελευσιν· ἐκκλείσθησαν τὰ ἐργαστήρια, και Συνήλθον ὅλοι εἰς τὸν ναόν.

ἐξήλθον ἀμέσως ὁ ἴδιος, ἔβαλα εἰς κίνησιν τὴν φρουράν, διὰ νὰ προλάβω τὰ παρεπόμενα τῆς διαρπαγῆς, τὴν ὁποίαν ἀπὸ πᾶν ἄλλο, ὑπόπτευσσα, κ' ἐφοβήθην.

ἀπέστειλα τὸν Γραμματέα τῆς ἐκτάκτου ἐπιτροπείας, μετὰ τῶν Δημογερόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ φροντίσωσι τὴν διάλωσιν τοῦ Συναθροισθέντος πλήθους, και νὰ τοὺς δώσουν νὰ καταλάβουν, ὅτι ἦσαν ἐξηπατημένοι ἀπὸ ἀνθρώπους ταραξίας και ἰδιοτελεῖς.

Μ' ὅλις εἶδον τὸν Γραμματέα και τοὺς Δημογερόντας, περιεκύκλωσαν τὸν Γραμματέα, ἀπαιτοῦντες παρ' αὐτοῦ τὴν διαταγὴν τοῦ Γραμματέως τῆς δικαιοσύνης, και τὰ σχέδια τῶν ψηφισμάτων. Εἰς μάτην ὁ Γραμματεὺς ἐπροσπάθει νὰ τοὺς πείσῃ μὲ λόγους, και νὰ τοὺς καθησυχάσῃ, διότι τὸ πλῆθος ὤρμησε κατ' αὐτοῦ, και τοῦ ἐπήρην ὅσ' ἔγγραφα ἔφερεν ἐπάνω του, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτον, και ἡ ρηθεῖσα διαταγή, και τὰ τρία σχέδια, τὰ ὁποῖα κατὰ διαταγὴν μου ὁ Γραμματεὺς, ἔλαβεν ἀπὸ τὸ γραφεῖον, διὰ νὰ τὰ μεταφέρῃ εἰς τὸ κατάστημα τῆς Δημογεροντίας, ὅπου ἐγὼ ἤμην.

ἀφοῦ ἔλαβον τὰ ἔγγραφα, ἀπαιτοῦσαν παρὰ τοῦ Γραμματέως ν' ἀναβῆ ἐπ' ἄμβωνος διὰ νὰ τ' ἀναγνώσῃ εἰς ὑπήκοον πάντων. ὁ Γραμματεὺς μ' ὄλας ὄσας ὑπέφερε παραβιάσεις, δὲν ἐπέισθη ν' ἀναγνώσῃ τὰ/περὶ ὧν ὁ λόγος ἔγγραφα, και διὰ τοῦτο ἀνέλαβε νὰ τ' ἀναγνώσῃ ὁ πρῶτος αἴτιος τῆς ταραχῆς, κύριος Λουκᾶς Κατηνάκης, ὁ ὁποῖος δὲν εὐχαριστεῖτο μόνον, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ περιεχομένου τῶν ἐγγράφων ἀλλ' ἐκαμνεν εἰς κάθε παράγραφον τὰς παρατηρήσεις του.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἐγγράφων ὁ Γραμματεὺς εἶπεν πρὸς τὸ πλῆθος. «Ἴδου ἡ ἐπιθυμία Σας ἐπληρώθη, ἡ Κυβέρνησις φροντίζει πῶς νὰ Σᾶς ἀποκαταστήσῃ εὐδαιμονεστέρους. δὲν Σᾶς μένει ἄλλο, παρὰ νὰ πολυετήσετε τὴν Κυβέρνησιν Σας, και νὰ ἀπέλθετε εἰς τὰ ἴδια. ἀλλ' ἀντὶ τούτου, ἀπαιτοῦσαν και ἄλλα ἔγγραφα, ἐπιφέροντες πρὸς τὸν γραμματέαν, ὄλας τὰς βίας. τέλος ἐξήλθον τοῦ ναοῦ μὲ ὄρμην, κινούμενοι διὰ νὰ καύσουν και νὰ λεηλατήσουν, οἰκίας ἐμπόρων τινῶν, τοὺς ὁποίους ὑπέθετον ὡς δόσαντας τὰ τοιαῦτα σχέδια εἰς τὴν Κυβέρνησιν. ἀτήντησα τὴν ὄρμην ταύτην τοῦ λαοῦ, βοηθούμενος και ἀπὸ τὴν ἐκτελεστικὴν δύναμιν, ἐμπόδισα κάθε ἀπενκαίον και διελυσά τὸ πλῆθος, και μὲ πατρικὰς Συμβουλὰς τοὺς καθησύχασα.

Ἴδου ἐσοχώτατε! ἐν Συνόψει τὸ Ἱστορικὸν τῆς Σημερινῆς δημεγεροσίας, ἡ ὁποία ἂν και καθησύχασε ὑποπτεύω ὅμως νὰ μὴν ἦναι προσωρινῶς.

εἰδοποίησα ἀμέσως τὸν Μοίραρχον Κύριον Γεώργιον Σαχίην, διὰ νὰ προφθάσῃ ἐνταῦθα, και ἠῤῥξῃσα τὸν ἀριθμὸν τῆς φρουρᾶς ἕως ἑκατὸν εἴκοσι Στρατιώτας. Εἰδοποιῶ δὲ αὐτὸ τοῦτο και πρὸς τὴν Υ,Ε, και ἀποστέλλω ἐπὶ

τούτω τὸν Αστυνόμον τῆς Νήσου ταύτης, κύριον Κυριάκον Τζένιον, διὰ νὰ πληροφορήσῃ καὶ ζώσῃ φωνῇ τὴν Υ.Ε. τὰ διατρέξαντα ἀκριβέστερον.

Ζητῶ δὲ παρὰ τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως νὰ λάβῃ εἰς ὄριμον Σκέψιν τὴν Δημεγεροσίαν ταύτην, καὶ ν' ἀποστείλῃ τοῦλάχιστον, ἐν Σῶμα ἑκατὸν πεντήκοντα τακτικῶν Στρατιωτῶν, καὶ ἐν ἑκτακτον ἀπεσταλμένον, διὰ νὰ ἐξετάσῃ νομικῶς τὰ διατρέξαντα, καὶ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν ἀυστηρότητα τῶν νόμων, οἱ πρωταίτιοι μιᾶς τοιαύτης ταραχῶδους Δημεγεροσίας, τοὺς ὁποίους ἡ ἑκτακτος ἐπιτροπεία θέλει φροντίσει νὰ τοὺς ἀνακαλύψῃ, καὶ νὰ τοὺς ὑποδείξῃ εἰς τὸν ἑκτακτον ἀπεσταλμένον.

ἡ ἀταξία αὕτη ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως νὰ τιμωρηθῇ, μὲ ὅλην τὴν ἀυστηρότητα τῶν νόμων, καὶ τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον ἔγινεν εἰς τὴν Σύραν, ἣτις ἦτο τὸ παράδειγμα τῆς εὐταξίας. ἐὰν δὲ παραβλεφθῇ, θέλομεν βλέπει τὰ ἴδια, εἰς κάθε νέαν διάταξιν τῆς Κυβερνήσεως.

τῇ 12 Ἀπριλλίον 1830.

μένω μὲ τὸ ἀνήκον Σέβας.

ἐν Ἐρμουπόλει Σύρας.

ὁ Κατὰ τὰς Βορείους Κυκλάδας
Ἐκτακτος Ἐπιτροπος

<Τ.Σ.>

Ν. Καλλέργης

Ὁ Γραμματεὺς

Γ. Δ. Οἰκονομί(δης)

2

ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΙΑ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ ΠΡΟΣ Ν. ΚΑΛΛΕΡΓΗ²

Ἑλληνικὴ Πολιτεία

Ἰ. Αρ. 3928

Πρὸς τὸν ἑκτακτον ἐπιτροπον τῶν Βορείων Κυκλάδων

Ἡ Δημογεροντία τῆς Ἐρμουπόλεως Σύρας.

Ἀναφέρομεν πρὸς τὴν ἑκτ. ἐπιτροπείαν τὰ περὶ τῆς πρὸ ὀλίγου ὀχλαγωγίας τοῦ λαοῦ τῆς Ἐρμουπόλεως καθ' ὅσον ἐδονήθημεν νὰ ἰδῶμεν ὄντες εἰς τὰ Διατρέξαντα:

Τὴν παρελθούσαν τετάρτην εἰς τὰς 9 τοῦ ἰσταμένου περὶ τὸ ἐσπέρας μᾶς ἐπροσκαλέσατε εἰς τὸ Διοικητήριον, ὅπου ἦσαν καὶ τινες τῶν ἐμπόρων, καὶ ἐκοινοποιήσατε τὰ σχέδια περὶ τακτοποιήσεως ἐμπορίου.

Μετὰ μίαν ἡμέραν ἦτοι τὴν Παρασκευὴν διεφεημίζετο ὅτι οἱ πολῖται

2. ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φάκ. 77, ἀντίγραφο,

ψιθυρίζουν Δυσσερέσκεια περι τοῦ ἀντικειμένου τούτου, νομίζοντας ὅτι θέλει ἀποκατασταθῆ τὸ ἐμπόριόν των περιορισμένον, καὶ μονοπωλεῖον.

Ἡμεῖς δὲν ἐλλείψαμεν κατὰ χρέως νὰ ἐξηγήσωμεν πρὸς τοὺς ὅσοι καθ' ὁδὸν μᾶς ἠρώτησαν περὶ τούτου, ὅτι τὸ πνεῦμα τῶν σχεδίων δὲν εἶναι ὡς τὸ ἐκλαμβάνονν οἱ πολῖται, καθὼς συγχρόνως ἀναγγείλαμεν πρὸς τὴν εὐγενεῖαν σας τὴν ὑποψίαν τοῦ λαοῦ, ἥτις μᾶς διέταξε προφορικῶς νὰ προσκαλέσωμεν τὴν ἐπαύριον ἥτοι τὸ Σάββατον μέρος τῶν πολιτῶν, καὶ νὰ τοὺς κοινοποιήσωμεν τὰ σχέδια πρὸς πληροφορίαν καὶ ἡσυχίαν των.

Τὸ Σάββατον τὸ πρῶτὸ περὶ τὴν ἐβδόμην ὥραν συνήλθομεν εἰς τὸ Δημογεροντεῖον καὶ ἐδιωρίσαμεν πάραυτα ἓνα κήρυκα, διὰ νὰ κηρύξῃ εἰς τοὺς πολῖτας, ὅτι ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ παρατηρήσουν τὰ σχέδια, ἄς παρουσιασθοῦν εἰς τὴν Δημογερο(ντί)αν διὰ νὰ πληροφορηθοῦν, συγχρόνως δὲ ἐστείλαμεν καὶ τινὰς πολῖτας διὰ νὰ γνωστοποιήσουν πρὸς τοὺς λοιπούς τοῦτο: τὸ νὰ συνέλθουν δηλ. πρὸς τὸ Δημογεροντεῖον κλπ. Ἐν τούτῳ ἠκούσαμεν τὸν Κώδωνα τῆς ἐκκλησίας ἠχοῦντα καὶ τοὺς πολῖτας συναθροισμένους εἰς αὐτήν.

Περιμείναντες δὲ μικρὸν μῆπως παρουσιασθῆ κανεῖς πρὸς ἡμᾶς, ἴδομεν τὴν εὐγενεῖαν σας εἰς τὸ Δημογεροντεῖον ἐρωτοῦντες ἡμᾶς, ἂν ἔχωμεν εἶδησιν περὶ τοῦ ἤχου τοῦ Κώδωνος, καὶ ἂν ἐδιωρίσαμεν νὰ γείνη συνάθροισις, καὶ σᾶς ἀπεκρίθημεν ὅτι περὶ τῆς συναθροίσεως αὐτῆς, δὲν ἔχομεν κάμμίαν εἶδησιν. Ἐξακολουθοῦντος δὲ τοῦ ἤχου τοῦ Κώδωνος μᾶς διετάξατε μετὰ τοῦ Γραμματέως σας, φέροντος/μεθ' ἑαυτοῦ τὰ περὶ οὗ ὁ λόγος Σχέδια καὶ ὑπήγαμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ ἐρωτήσωμεν τοὺς συνελθόντας διὰ τί συναθροίσθησαν καὶ τί ζητοῦν, ὅπου φθάσαντες δρομαίως τοὺς ἐρωτήσαμεν διὰ τοῦ Γραμματέως σας τί ζητοῦν, καὶ εἰς τῶν ἐκεῖ Κοσμᾶς Γαννοχωρίτης μᾶς ἀπεκρίθη, ὅτι ζητοῦν νὰ ἀναγνώσουν τὰ σχέδια, καὶ ἡμεῖς, Ἰδοὺ θέλομεν Σᾶς τὰ ἀναγνώσει ἀπεκρίθημεν. αὐτὸς δὲ ὁμοῦ μὲ τὸν Κύριον Λουκᾶν Κατηνάκη Χίον μᾶς ἀπεκρίθησαν, ὅτι δὲν ἐμπιστευόμεθα, ἀλλὰ θέλομεν νὰ τὰ ἀναγνώσωμεν ἡμεῖς. τότε ἀνέβησαν οἱ ρηθέντες δύο Α. Κατηνάκης καὶ Κ. Γαννοχωρίτης μετὰ τοῦ Γραμματέως ἐπ' ἄμβωνος, καὶ ἀφ' οὗ ἀνέγνωσεν ὁ Γραμματεὺς τὴν διαταγὴν τῆς Σ. Κυβερνήσεως, περικλείουσιν τὰ σχέδια, ἔλαβεν αὐτὰ ὁ Α. Κατηνάκης παρὰ τοῦ Γραμμ(ατέως), καὶ τὰ ἀνέγνωσε, κάμων τινὰς ἐπεξηγήσεις τῶν ἐνδιαλαμβανομένων εἰς κατάληψιν τοῦ λαοῦ.

Ἐφ' οὗ ἐτελείωσεν ἡ ἀνάγνωσις τῶν σχεδίων μέρος αὐτῶν εὐχαρίστησε τὸν λαόν, καὶ μέρος: ἥτοι ἡ διαιρέσις τῶν ἐμπορίων εἰς ἀπὴν καὶ Βαν κλάσιν ὄχι. Ἐν τούτῳ ἤρχησε μετὰξὺ τοῦ λαοῦ ὁ Κύριος Μηχαλάκης, νὰ Δημηγορῆ, καὶ ἀφ' οὗ εἶπε πολλὰς εὐχαριστήσεις πρὸς τὴν Σ. Κυβέρνησιν διὰ τὴν ὑπεράσπησιν τοῦ ἐμπορίου ἐπρόσθεσε τελευταίως «ὅτι ὅλα καλῶς ἔχουσιν, ἐκτὸς τῆς διαιρέσεως, καὶ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ἐμπορίου, καὶ παρακαλοῦμεν τὴν ἐκτ. ἐπιτροπέαν νὰ μᾶς Γνωστοποιήσῃ τὸν προτεινόμενον εἰς τὴν Σ. Κυβέρνησιν αὐτὰ τὰ σχέδια διὰ νὰ φιλονεικήσωμεν μετ' αὐτοῦ.

Ἐν τούτῳ ἴδομεν νὰ ἐρευνοῦν τὰ ἐνδύματα τοῦ Γραμμ(ατέως) οἱ περὶ αὐτὸν ἐπ' ἄμβωνος ζητοῦντες ἕτερα ἔγγραφα, καθὼς σαφέστερα δύνασθε περὶ τούτου νὰ πληροφορηθῆτε παρὰ τοῦ Γραμμ(ατέως), καθότι ἡμεῖς ἀπὸ τὰς κραυγὰς καὶ θόρυβον δὲν ἐδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν καλὰ τοῦτο, ἀνέβη δὲ πρὸς τούτοις καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς εἰς τὸν ἄμβωνα σπεύδων νὰ καθησυχάσῃ τὸν λαὸν ζητοῦντα καὶ ἄλλα ἔγγραφα, ἀλλὰ μὴ δυνήθεις νὰ καταπέισῃ αὐτοὺς κατεβίβασε τὸν Γραμματέα μ' ἄγωνα, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ Ἱερόν, ὅπου πάλιν ἐζήτουν πολλοὶ νὰ εἰσέλθουν δι' ἐξέτασιν ἄλλων ἐγγράφων. μετὰ τοῦτο ἠκούσθησαν κραυγαί, / ὅτι νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κυρίου Δοῦμα, ἠχοῦντος ἀδιακόπως καὶ τοῦ Κώδωνος, ὑποπτευόμενοι αὐτὸν αἴτιον τοῦ Διοργανισμοῦ τῶν σχεδίων, καὶ εὐθὺς ὤρμησαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν πρὸς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ.

Ἡμεῖς τότε ὠθούμενοι ἀπὸ τὸν λαὸν ἐξήλθομεν τῆς ἐκκλησίας, καὶ διευθυνόμενοι εἰς τὸ Δημογεροντεῖον ἠκούσαμεν καθ' ὁδόν, ὅτι ἐφρονεῦθησαν ἄνθρωποι, καὶ ὅτι κατεπάτησαν τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου Δοῦμα, ἔνεκα τούτου κατεφύγαμεν, ὅπου ἕκαστος ἐδυνήθη διὰ τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ, τρέχοντος ὡς χεῖμαρος.

Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἠμπορέσαμεν νὰ γνωρίσωμεν παρατηροῦντες τὰ κινήματα τῶν πολιτῶν εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν συμπεραίνομεν, ὅτι ὁ λαὸς ἔχων προϋπάρχουσαν κακὴν ὑπόνοιαν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ ὑποπτευόμενος τὸν περιορισμὸν τοῦ ἐμπορίου ἐκινήθη, ὡς ἀνωτέρω.

Ταῦτα ἀναφέροντες μένομεν μὲ τὴν προσήκουσαν ὑπόληψιν.

Ἐν Ἐρμουπόλει τῆ 14 : Ἀπριλίου 1830

Οἱ Δημογέροντες

Ἰ. ράλλης

Π. Ζωντανὸς

<Τ.Σ.> Αθ. Λαδόπουλος

Γ. Γιουρδῆς

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐν Ἐρμουπόλει τῆ 17 Ἀπριλίου 1830.

Ἐν Ἐρμουπόλει τῆ 17 Ἀπριλίου 1830.

Κ. Ἀγγελίδης

Ἐν Ἐρμουπόλει τῆς ἐκτ. ἐπιτροπείας

τῶν Β. Κυκλάδων

<Τ.Σ.>

Γ.Δ. Οἰκονομίδης

3

ΙΩ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΠΡΟΣ Ν. ΣΠΗΛΙΑΔΗ³

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 20 Ἀπριλίου 1830

Ἡ κατὰ τὴν Σύραν ἐμφάνισίς μου ἐστάθη χρήσιμος. Τὸ σχέδιον τοῦ διατάγματος τοῦ ἀφορῶντος τὸ σῶμα τῶν ἐμπόρων περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Κύριος Καλλέργης ἐσυμβουλευθῆ τὴν δημογεροντίαν καὶ ἄλλα εὐπόλητα ὑποκείμενα τῆς νήσου ἐκείνης ἔγινεν ἀφορμὴ ἐνὸς εἵδους ἐπαναστάσεως. ὁ ὄχλος ἐσυναθροίσθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὴν 12 τοῦ παρόντος μηνός. Δημαγωγοὶ τινες ἠθέλησαν νὰ τὸν ἐρεθίσουν εἰς ἀταξίαν λέγοντες εἰς αὐτὸν ὅτι οἱ πλούσιοι ἔμποροι τῆς Σύρας δυνάμει χρημάτων κατώρθωσαν νὰ λάβουν τὸ μονοπωλεῖον τῶν σιταριῶν, καὶ τοιουτοτρόπως νὰ κυριεύσουν αὐτοὶ μόνοι ὅλον τὸ ἐμπόριον τῆς νήσου. ὁ Κύριος Καλλέργης ἔστειλε τὸν γραμματέα του διὰ νὰ ἐβγάλη ἀπὸ τὴν ἀπάτην τὸν σωρὸν ἐκείνον τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἐγνωστοποίησε μάλιστα τὰς διαταγὰς, ὅσας ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ σώματος. Ἄλλ' οἱ δημαγωγοὶ ἐξηπάτησαν πάλιν τὸν νοῦν τοῦ λαοῦ, δι´σχυριζόμενοι ὅτι ὁ Κύριος Οἰκονομίδης εἶχεν ἐπάνω του καὶ ἄλλα ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐτολμοῦσε νὰ φανερώσῃ εἰς τὸ κοινόν. ἔζητήσαν νὰ σκαλίουν τὸν κύριον Οἰκονομίδην, καὶ μὴ εὐρόντες τίποτε εἰς αὐτόν, οἱ ταραχοποιοὶ ἐδοκίμασαν νὰ κινήσουν τὸν ὄχλον εἰς πυρπόλησιν τῶν ὀσπητίων τινῶν ἐμπόρων. ὁ Κύριος Καλλέργης μαθὼν τὰ γεγονότα, διέταξε τὴν φρουρὰν του νὰ διασκορπίσῃ τὸν ὄχλον, καὶ ὁ ὄχλος διελύθη.

Ἀφοῦ ἔλαβα λεπτομερεῖς πληροφορίας τῶν συμβάντων τούτων, ἔκαμα νὰ συλληφθῶσιν οἱ πρωταῖτιοι τῆς στάσεως, καὶ προέτρεψα τὸν πρόεδρον τοῦ κατὰ τὸ τμήμα πρωτοκλήτου δικαστηρίου νὰ μεταβῆ εἰς Σύραν, διὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἔρευναν τῶν πραχθέντων, καὶ νὰ ἐνάξῃ εἰς δίκην τοὺς ἐνόχους.

Ἡ ἡσυχία κατεστάθη πληρέστατα, καὶ ἐλπίζω ὅτι δὲν θέλει ταραχθῆ.

Αὕτη ἢ κατὰ τὴν Σύραν περιστροφή μου ἔγινεν αἰτία νὰ μὴ φθάσω ἐδῶ πλὴν χθὲς τὸ ἑσπέρας· ἔλαβον ὅλας τὰς ἀναφορὰς σας καὶ τὰς εὐρίσκετε ἐσωκλειστους μὲ τὰς ἀναγκαίας διευθύνσεις./

Ἡ ὑπόθεσις τῆς Σπάρτης εἶναι δεινὴ. Σκοπεύω νὰ μεταβῶ ἐκεῖ αὐτοπροσώπως, παρεκτός ἂν δεινότεραι ὑποθέσεις δὲν μ' ἐμποδίσωσι.

Κοινοποιήσατε τὴν παροῦσαν πρὸς τοὺς συναδελφούς σας καὶ πρὸς τὸν ἀδελφόν μου Ἀδωνυστῖνον, καὶ ἀφοῦ συνδιαλεχθῆτε μετὰ τοῦ τελευταίου, θέλετε μὲ ἀποστείλει τὸν ταχυδρόμον μὲ τὰς ἀπαντήσεις σας.

3. ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φάκ. 237, πρωτότυπο. Στὸ κάτω μέρος τῆς πρώτης σελίδας σημειώνεται : Πρὸς τὸν Κύριον Νικόλαον Σπηλιάδην κτλ.

Διὰ τὴν εὐχαριστήσωμεν τὸν Γεώργιον Σπυρίδωνος, ἠμποροῦμεν νὰ τὸν διορίσωμεν μέλος τῆς ἐπιτροπῆς, ἣτις μέλλει νὰ διαλύσῃ τὰς ἀμφισβητήσεις τῶν ἐν Τριπολιτζᾷ κτηματιῶν. ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἠμπορεῖ νὰ συγκροτῆται ἀπὸ τὸν Διοικητὴν Κύριον Καρόβην, ἀπὸ τὸν Γεώργιον Σπυρίδωνος καὶ ἀπὸ τὸν Κύριον Ἐδιδίδη. Ἐὰν ἦσθε σύμφωνος κατὰ τοῦτο, στείλετέ με τὸ διάταγμα τοῦ διορισμοῦ τῶν δύο τούτων μελῶν, ὁμοῦ καὶ τὴν ὁδηγίαν μὲ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐφοδιασθῆ ἡ ἐπιτροπὴ. αὕτη δὲ μέλλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅλας τὰς ἀναφοράς, ὅσαι μᾶς διευθύνθησαν, νὰ ἐξετάσῃ ἐπιτοπίως τὰ παρόντα, εἰς τὰ ὁποῖα ἔδωκαν ἀφορμὴν αἱ ἀποφάσεις τῆς προλαβούσης ἐπιτροπῆς, καὶ νὰ προβάλλῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅ,τι κρίνει πρέπον ν' ἀποφασισθῆ ὀριστικῶς περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων. Καλὸν εἶναι νὰ συμβουλευθῆτε τὸν Κύριον Γεννατᾶν περὶ τοῦ πῶς νὰ συνταχθῆ ἡ ὁδηγία ἐκείνη, ὥστε αἱ πράξεις τῆς νέας ταύτης ἐπιτροπῆς νὰ γείνουν μὲ νομικοὺς τύπους.

Σᾶς προτρέπω νὰ παρορμήσετε ἐπιμόνως τὸν Κολοκοτρώνησον διὰ τὴν συλληφθοῦν οἱ ἄνθρωποι οἱ κακοποιήσαντες τὸν Συνταγματάρχην Βαρθελεμῆν βον ὥστε οἱ ποιμένες τῆς Καρύτενας νὰ μὴ δώσουν αὐτοὶ πρῶτοι τὸ παράδειγμα τῆς ἀπειθείας.

αἱ περιστάσεις ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν γίνονται δυσχερέστεραι, καὶ θέλουν γείναι ἀκόμη δυσχερέστεραι, ἐὰν ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Κυβέρνησις ἔχει πεποιθήσιν, ἀνταμείβουν τὴν Κυβέρνησιν μὲ ἀχαριστίαν εἰς τὴν παροῦσαν κρίσιμον ὥραν. ἄλλως δὲ θέλουν βλάψει αὐτοὶ ἑαυτοὺς καὶ βλάβην ἴσως ἀθεράπευτον.

Χρέος ἡμῶν εἶναι νὰ τοὺς εἰδοποιήσωμεν περὶ τούτου, αὐτοὶ δὲ ἄς/πράξουν ὅπως θέλωσι.

Σᾶς ἀσπάζομαι

Υ. Γ. τῆ 21 Ἀπριλίου, εἰς τὴν Σύραν μὲ εἶπαν ὅτι ἂν ἡ δημοκρασία τῶν ὀρειχαλκίνων κανονίων ἐγένετο ἐκεῖ, ἠμποροῦσαμεν νὰ λάβωμεν καλητέραν τιμὴν. εἰδοποιήσετε περὶ τούτου τὴν Οἰκονομίαν, καὶ ὅσα ἀκόμη δὲν ἐπωλήθησαν, ἄς πωληθῶν ἂν τὸ ἐγκρίνη, εἰς τὴν Σύραν ὅπου ἡ δημοκρασία ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ ὠφελιμότερα. Τὸ πᾶν εἶναι νὰ περατωθῆ τοῦτο τὸ ἔργον, καὶ νὰ συνάξωμεν τὰ χρήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔχομεν μεγάλην χρεΐαν.

Ἐπειδὴ εὐρέθη ἐδῶ ταχυδρομὸς τοῦ Κόμητος Πάνιν, στέλλω δι' αὐτοῦ ὅλα τὰ γράμματα, τὰς δὲ ἀπαντήσεις αὐτῶν θέλετε μὲ τὰς στείλει μὲ πεζὸν ἐδικόν σας.

I. A. Καποδίστριας